malom). „Valami van benne, ami bent van a népdalainkban, ami bent van a népi faragásokban, a népből fakadt őszinte, művészi kifejezőkészség, a kevéssel való sokatmondás. Ez az egyszerűség, ez az okoskodásoktól mentes megnyilatkozás, ez a gyermeki őszinteség teszi Kovács Mária műveit élménnyé" — írta róla Kiss Lajos az 1960-as tárlat megnyitása alkalmából.

Szétnézek a kis Dohány utcai szobában. A régi fényképek, elsárgult könyvek mellett a díványon néhány kész és néhány készülő kép: Orgonás, Pipacsos, Szomszéd ház, Diófa.

— A diófát nagyon szeretem. Minden évszakban hoz valami újat, de legszebb talán őszi színeiben.

— Mennyi idő alatt készül el egy kép, Márika néni?

— Bizony beletelik abba egy hét, míg az egész együtt van. Most sietek, mert a háziak le akarják már darálni a paprikákat, amit szeretnék még egyszer a ház oldalán megfesteni.

— Legújabb képei?

— Itt vannak. Az egyik a Május, a másik a Virágzó almafa, a harmadik a Begónia.

Elővesszi őket; s a fehér-rózsaszín hajlongó vadalmafa meg a májust jelképező sárga rózsák életre kelnek a fakilincses parányi alkotóműhelyben.

LACZÓ KATALIN

A FELÚJÍTOTT SZEGEDI SZABADTÉRI JÁTÉKOK A KÜLFÖLDI SAJTÓ TÜKRÉBEN

(Összeállította és fordította: Kálmán László)

ELŐLJÁRÓ SZAVAK

A felújított Szegedi Szabadéri Játékokkal a hazai lapok és folyóiratok kezdettől fogva sokat foglalkoztak. A játékokról szóló hírek, tudósítások és kritikák egyre áradóbb mennyiségben jelennek meg. Ezekből adunk most kisebb ízelítőt.

Bár a játékoknak az elmúlt években külföldön is nőtt a népszerűsége, sajtóvisszhangja, ez korántsem tart lépést a hazai viszonyokkal, azoktól messze elmarad. Bizonyos fokig érthető és természetes is, hogy a játékoknak hangosabb a hazai, mint a külföldi fogadtatása, az aránytalanság azonban olyan nagy, hogy ezen, ha azt akarjuk, hogy egyre több külföldi néző tekintse meg a Szegedi Szabadtéri Játékokat, a jövőben feltétlenül intézményesen segíteni kell.

Nagyon sok külföldi napilapot, irodalmi, művészeti és színházi folyóiratot néztünk át mind a környező, szomszédos, szocialista országokból, mind pedig német, francia, olasz és angol nyelvterületről. Az átnézett folyóiratok és napilapok nagy számához viszonyítva aránylag kevés olyan cikket találtunk, amelyek a Szegedi Szabadtéri Játékokkal foglalkoznak. Ezeknek is a legtöbbje egy-egy újságíró, vagy színházi kritikus magánvállalkozása.

A szomszédos szocialista országok közül a Novi Sadon megjelenő Magyar Szó vezet. Színvonalában legjelentősebb a játékoknak a Tyeatr című szovjet színházi szakfolyóiratban megjelent alapos és részletes bírálata, értékelése. Sokat foglalkoznak a játékokkal a hazai és külföldi eszperantó folyóiratok.

A túlnyomórészt külföldön megjelenő idegen nyelvű cikkhez felvettünk több, külföldön megjelenő magyar nyelvű és néhány, hazánkban megjelenő idegen nyelvű cikket is.

A távolabbi országok közül az amerikai magyarok lapjában jelent meg a legtöbb hír a játékokról. — A cikkekből csupán szemelvényeket közlünk.

B. GLAN: FESZTIVÁL SZEGEDEN. TYEATR, 1966/4.

„Ezen a nyáron a fesztiválon megnéztük Madách Imre drámáját: Az ember tragédiáját és három zeneművet: Erkel Bánk bán című operáját, Puccini Turandotját és Bernstein West Side Story-ját.

Minket különösen az érdekelt, hogyan adják elő ezeket a darabokat szabadtéri színpadon sok ezer néző előtt. A kőszínházi előadást nem lehet mechanikusan át-

vinni a szabadtérre. A szabadtéri előadás megköveteli, hogy a rendező számoljon a megváltozott körülményekkel és az új szcenikai viszonyokkal.

Ennek a megfontolásnak a hiánya azt eredményezte, hogy a Bánk bán és a West Side Story nem talált érdekes művészi megfogalmazásra a szegedi szabadtéri színpadon. Bár a Magyarországon egészen népszerű Erkel-opera számára monumentális dekorációkat készítettek, megnövelték a kórust és a statisztériát, az előadás majdnem semmiben se különbözött a kőszínházi előadástól. A rendező nem használta ki eléggé a színpadteret, nem talált plasztikus és dinamikus megoldásokat a színpadi csoportok számára, sőt az egyébként jól éneklő szólóénekesek is a hagyományos operai stílusban statikusan és kevéssé kifejező módon álltak a színpadon. És bár Erkel szép zenéjét a zenekar, az énekesek és a kórus jó előadásában élvezettel hallgattuk, az előadás nem ragadta magával a nézőket.

Még kevésbé szerves volt a West Side Story az angol együttes előadásában. Ez az együttes főleg artistamozgású balett-táncosokból állt, akiknek jellemszínészi feladatokat kellett ellátniok. Az együttesben csak néhány drámai színész volt és két hivatásos énekes, akiket Mária és Toni szerepére hívtak meg. Így érthető, hogy a koreográfiát magas művészi szinten valósították meg. Ugyanezt sajnos nem lehet elmondani az előadás énekes és színészi oldaláról. A rendező közel sem használta ki a speciálisan felépített konstruktív díszleteket, balkonokat és hidakat, a kevés színész elveszett a színpad nagy térségében, amit a rendező nem tudott betölteni.

Egészen más benyomást gyakorolt ránk két másik előadás, amiket a magyar rendezők speciálisan a szegedi színházi fesztiválra készítettek elő. Puccini Turandotjának az előadása a fesztivál nagy művészi sikere. Természetesen az előadás sikerében nem kis része volt a vezető szerepekre meghívott tehetséges külföldi énekeseknek, Emmi Sardnak, Nikol Nikolovnak és Zsanett Pilunak, de a sikerben döntő szerepe Szinetár Miklós rendezőnek és Fülöp Zoltán díszlettervezőnek volt. Nagyszerűen kihasználták az óriási színpadot, szélességét, mélységét és magasságát, hogy különböző szinteken színpadtereket képezzenek ki, amelyeken akár egyszerre, akár egymásután bontakozhatott ki a cselekmény.

Vitathatatlan a rendező érdeme a nagylétszámú kórus és statisztéria mozgatásában. Ellentétben a szokásos operakórusokkal, a nép nemcsak énekelt, hanem élénken reagált is minden színpadi cselekményre; plasztikus volt és a néző kollektív szereplőként fogta fel. Dicséret illeti az előadás zenei vezetőjét, Vaszy Viktort, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatóját, aki le tudta győzni Puccini partitúrájának nehézségeit és egységbe tudta hozni a színpadtér különböző szintjein éneklő szólóénekeseket és kórust. A Turandot szegedi előadását mintaszerű szabadtéri előadásnak lehet tekinteni. Madách Imre Magyarországon igen népszerű filozofikus darabja Az ember tragédiája az élet lényegéről és a különböző történelmi korszakokban jelentkező változásairól szóló monológjaival és párbeszédeivel nagyon bonyolult rendezői és színészi feladat, különösen szabadtéri színpadon. Vámos László rendező a tömegjeleneteket a darab témájának és jellegének megfelelően monumentalitással, nagy ábrázoló erővel vitte színre. Merészen ötvöz egy jelenetbe: drámát, epikus mesét, groteszket és tündéri elemet, a koreográfiát szerves elemként szövi bele az előadásba (különösen jók a római szaturnáliák plasztikus etűdjei és táncai). Érdekes, hogy emellett Vámosnak sikerül megőriznie a modern művészet éleslátását is...

...Milyen következtetéseket kell levonnunk az elmondottakból a mi számunkra? Szegedi tartózkodásom alatt szüntelenül ezen töprengtem. Lelki szemem előtt akaratlanul is képek merültek fel a Carmenből, az Igor hercegből, a Párizs lángjaiból, a Bahcsiszeráji szökőkútból, a Kaukázusi fogolyból, a Szorocsinci vásárból, amelyeket a harmincas években a moszkvai Gorkijról elnevezett kultúrpark húszezer nézőt befogadó szabadtéri színpadán adtak elő. És önkéntelenül felmerül a kérdés, miért tartanak manapság oly ritkán nálunk szabadtéri színpadon előadásokat? A szovjet hatalom ötvenedik évfordulója alkalmából hatalmas szabadtéri színpadokon kellene bemutatni a legjobb szovjet operákat, baletteket és drámákat."

(A cikk végét, amely kizárólag a szovjet színházi és szabadtéri viszonyokkal foglalkozik, kissé rövidítettük.)

LE THÉÂTRA DANS LE MONDE. (Az ITI Unesco által támogatott nemzetközi színháztudományi folyóirata.) 1967/6. szám

A Szegedi Szabadtéri Játékok 1966-ban az ország minden részéből és több mint 20 külföldi országból 75 000 nézőt vonzottak a pompás Dóm térre. Miközben nagy technikai modernizálási munkálatok folytak, már megkezdték a jövő évi műsor elő-

készítését. A játékokat Erkel Ferenc Hunyadi László című operájával fogják megnyitni. A programban fellép a világhírű szovjet Mojszejev-együttes is.

KANADAI MAGYAR MUNKÁS, 1965. AUG. 26.:

Beregi Oszkár, a Hollywoodban élő neves magyar színész, aki 1935-ben Az ember tragédiájának Ádámjaként lépett a Szegedi Szabadéri Játékok közönsége elé, meleghangú táviratban köszöntötte a nagy mű mai tolmácsolóit.

DIE BÜHNE. WIEN. 1963. SZEPT.:

Szeged. Az idei szabadtéri játékokon, amelyeknek műsorában a többek között Johann Strauss Cigánybárója is szerepelt és amit Strauss unokája, Eduard vezényelt, előadták a Trubadurt is, Margherita Roberti, Bruno Prevedi, a román Zenaida Pally és az angol Peter Glossop felléptével.

LITYERATURNAJA GAZETA. 1967. VIII. 16.
N. Mar, az újság különtudósítója: Szeged a színház ünnepe

Szeged városa a színházi fesztiválok hagyományos helye. Nyaranta a világ minden részéből ide utaznak a színházművészet rajongói. A fesztivál programja gazdag és széles skálájú. A mostani ünnep súlypontja két előadás. Mindenekelőtt a Hamlet Gábor Miklós, kitűnő magyar színész kiváló alakításában. A mi nézőink jól ismerik őt az „Apa" című filmből, ami a legutolsó moszkvai filmfesztiválon nagydíjat nyert. A kritikusok azt állítják, hogy Gábor Miklós Hamletje a modern színművészet kiemelkedő alakítása. A színész játéka viharos tetszést váltott ki. A szegedi fesztivál résztvevőinek véleménye szerint a játékok másik nagy eseménye Igor Mojszejev népi táncegyüttesének fellépése. A nagyszámú nézőközönség olyan ovációban részesítette az együttest, amilyenre régen volt példa.

DIETMAR GRIESEN: Európa legstabilabb fesztiválja: a Szegedi Szabadtéri Játékok. Frankfurter Rundschau. 1967. VIII. 18.

„A gigantikus, amfiteátrálisan kiépített nézőtéri tribün, ami hét és fél ezer nézőt fogad be, nem okoz problémát. Túl komplikált ahhoz, hogy évről évre újra felállítsák. Egész éven át ott van, még akkor is, ha egyesek a városkép megbontását látják benne. Szeged akusztikailag is biztosította magát: 3000 hangszóró, tehát majdnem minden második ülés alatt. A nézők miatt sem aggódik a játékok igazgatósága. Többségüket különvonatok hozzák az ország minden részéből. Többnyire olyanok, akik azelőtt még sose láttak színházi előadást. Az a négy-öt száz külföldi, akik egy átlag este elvegyülnek a hétezer magyar néző közé, igazolják a gazdag, nemzetközi zászlódíszt, ami július közepétől augusztus közepéig díszíti a szőke Tisza partját.

A szegedi játékoknak a műsora is stabil, anélkül, hogy megmerevült volna. Évről évre a következő séma alakult ki: Erkel Ferencnek, a magyar opera megteremtőjének egy műve, egy nagy olasz opera, mint például az Aida, Don Carlos, Trubadur, vagy Turandot; egy modern daljáték (Honegger, Bartók vagy Kodály) és lehetőség szerint egy balett. Minden esetben előfeltétel a mű tematikai, vagy legalább színpadtechnikai alkalmassága a játéktér szakrális környezetéhez.

A sajtóklubban a külföldi látogató figyelmét felhívják a kísérő rendezvényekre is, mint például: cigányprímás-vetélkedő és ifjúsági karnevál. Az ember jól teszi azonban, ha nem hagyja magát rászedni ettől a szeretetreméltóan középszerű időfecsérléstől. A szegedi ünnepi játékok tulajdonképpeni előadási magjának csodás formátuma van. Amióta Max Reinhardt a szabadtéri színház számára felfedezte a salzburgi Dómteret, nincs jobb templomi homlokzat helyi ünnepi játékok számára. Szegeddel azonban más a helyzet. A Szegedi Szabadtéri Játékok a jelenleg dühöngő fesztiváljárványnak nem mellékes jelensége. Harmincnégy év óta áll fenn, tehát Európa legnagyobb hagyománnyal rendelkező ünnepi játékaihoz tartozik. Először 1933-ban az egyetem diákjainak jutott eszébe a Fogadalmi templom előtt színházat játszani. Elsőnek Madách Ember tragédiáját, a magyar Faustot adták elő. Néhány évvel később P. Mascagni szentelte fel a fiatal fesztivált, amikor maga vezényelte a Tisza partján a Parasztbecsületet és Cigna énekelte Santuzzát.

Minden műsorfüzet közli a maestro szavait: A szegedi Dóm tér és akusztikája oly kiváló, hogy meghatározza az egész város jövőjét.